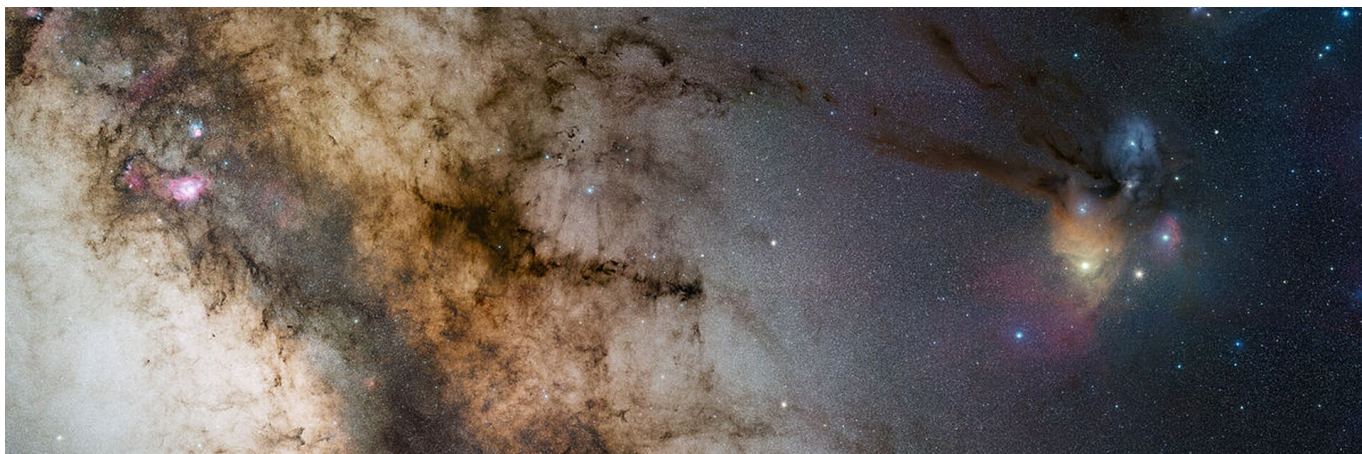

Psychologia głębi Carla Gustawa Junga

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Ilustracja interaktywna](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Erich Fromm, *S. Freud's Mission, An Analysis of his Personality and Influence*.
- Aleksander Wat, *Ja z jednej strony i ja z drugiej strony mego mopsożelaznego piecyka (fragment)*, Poezje.

Psychologia głębi Carla Gustawa Junga

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Czy nasza podświadomość jest niebezpieczna? Czy należy ją kontrolować i podporządkować rozumowi? A jeżeli to właśnie w najgłębszych warstwach psychiki jest źródło prawdziwej – nieracjonalnej – ludzkiej mądrości? Carl Gustav Jung wyszedł od koncepcji psychoanalitycznej Freuda, jednak sformułował własną wersję tego, co kryje się w nieświadomości. Uznał, że na najgłębszym poziomie wszyscy ludzie posiadają nieświadomość zbiorową, a jej treścią są archetypy. Zapoczątkowany przez Junga kierunek w psychoanalizie nazywany jest psychologią głębi.

Twoje cele

- Poznasz psychologię głębi Carla Gustawa Junga.
- Wyjaśnisz pojęcie archetypu i teorię nieświadomości zbiorowej.
- Porównasz koncepcje nieświadomości stworzone przez Freuda i Junga.

Psychologia głębi Carla Gustawa Junga

Teoria Freuda spotkała się z bardzo dużym odzewem. Już na początku XX w. zaczęła budzić entuzjazm i zainteresowanie wąskiej grupy zwolenników. Ogromnym sukcesem okazała się wspólna wyprawa Freuda i Junga z cyklem wykładów do USA, którą odbyli w 1909 r. Po I wojnie światowej uznanie to przeniosło się także na Stary Kontynent. Popularności teorii Freuda od początku towarzyszyły jednak poważne tarcia w łonie ruchu [psychoanalitycznego](#). Kolejni bliscy współpracownicy Freuda zaczęli formułować własne teorie i zakładać własne szkoły. Pierwszym z nich był Carl Gustaw Jung.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Różnice między Freudem a Jungiem bardzo trafnie podsumował jeszcze inny psychoanalityk, Erich Fromm:

((Erich Fromm

S. Freud's Mission, An Analysis of his Personality and Influence

Freud był racjonalistą i podstawowym motywem rozumienia nieświadomości była dla niego chęć podporządkowania jej rozumowi i skontrolowania. Jung – przeciwnie, należy do tradycji romantycznej, antyracjonalistycznej. Jest podejrzliwy w stosunku do rozumu i intelektu, a nieświadomość, reprezentująca nieracjonalne, stanowi dla niego najgłębsze źródło mądrości. Analityczna terapia pomaga pacjentowi wejść w kontakt z tym źródłem nieracjonalnej mądrości i odnosić z tego korzyści.

Źródło: Erich Fromm, *S. Freud's Mission, An Analysis of his Personality and Influence*.

W książce *Typy psychologiczne* Jung wprowadził powszechnie przyjęty podział osobowości – na ekstrawertyków i introwertyków. Ci pierwsi to ludzie skierowani w swym życiu psychicznym „na zewnątrz”, do świata, są zorientowani społecznie, aktywni, optymistyczni. Drudzy zaś reprezentują nastawienie „do wewnątrz”, są zamknięci w sobie, powściągliwi i ostrożni w kontaktach społecznych.

Jung wyszedł od koncepcji psychoanalitycznej Freuda, ale przedstawił własną wersję tego, co nieświadome. Zachowując podział na świadomość, podświadomość i głęboką nieświadomość, w tej ostatniej wyróżnił sferę **nieświadomości zbiorowej**. Uważał, że na najgłębszym poziomie wszyscy ludzie posiadają wspólną zbiorową nieświadomość. Doznaniem płynącym z tego obszaru Jung tłumaczył niektóre zjawiska paranormalne – czytanie czyichś myśli, przeczucia, prorocze sny itp.

Szczególną treścią wypełniającą nieświadomość zbiorową są **archetypy**, czyli archaiczne wzorce, zakodowane w ludzkich umysłach, które najczęściej ujawniają się w postaci mitów czy symboli, manifestujących się w ludzkich snach, fantazjach czy dziełach sztuki. Domagają się one realizacji, ujawniania w naszym życiu. Jung wyróżniał np. archetypy animy, animusa, persony, cienia i jaźni. Każdy z nich miał określoną funkcję i symbolikę.
Źródło: Lauren Raine, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

W przeciwieństwie do Freuda, Jung nie podkreślał znaczącej roli seksualności w życiu psychicznym człowieka. Jego zdaniem, istotnym źródłem zaburzeń psychicznych są niezrealizowane archetypy. Terapia prowadzona przez Junga polegała przede wszystkim na naprowadzaniu człowieka na ścieżki realizacji treści archetypicznych.

Celem i sensem życia człowieka jest **dążenie do pełni**, tj. do pełni realizacji zawartego w nas i naszej nieświadomości potencjału. Człowiek, zdaniem Junga, jest w zasadzie skazany na rozwój.

Słownik

psychoanaliza

(gr. *psyche* – dusza, *analysis* – rozkładanie, rozbiór) kierunek w psychologii XX w., wyjaśniający funkcjonowanie i rozwój osobowości człowieka działaniem nieświadomych instynktów, popędów i dążeń pozostających we wzajemnym konflikcie

surrealizm

nurt sztuki XX w., który wyrósł ze sprzeciwu wobec starych norm i konwenansów w sztuce; jego dążeniem było „przekroczenie” realizmu, co częstokroć owocowało tworzeniem dzieł odrealnionych, wykraczających poza przyjęte normy sztuki; surrealiści często kreowali rzeczywistość na podobieństwo marzeń sennych, wykorzystując wszelkie reguły panujące w świecie snów

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z aktorską interpretacją tekstu Aleksandra Wata. Zidentyfikuj elementy odwołujące się do czynności umysłowych, których może dotyczyć psychoanaliza.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DxNHLSIk4>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Aleksander Wat. Ja z jednej strony i ja z drugiej strony mego mopsożelaznego piecyka (fragment)*.

((Aleksander Wat

Ja z jednej strony i ja z drugiej strony mego mopsożelaznego piecyka (fragment)

PONURE WĘDRÓWKI. Scytowie okrakiem na drobnych wichrach, zady zdrowe i pachnące, owłosione u dołu nogi mogą cię pewnych niesporów grynszpanowego wieczoru przenieść w zamorskie diamentowe krainy.

W pałacu giętkim jak lotos, w giętkim jak lotos pałacu, w obszernej adamaszkowej komnacie, czeka na ciebie apetycznie pachnąca, różowa zupa przyrządzona kunsztem porannej dziewczynki.

2. Wędrówki Zapomnienia między Arką Przymierza a Arką Zgonu. Bładzi orgjaści każdy w maleńkiej iluminowanej nadziemskim światłem katedrze podsłuchują tempo moich matowych posępnych kroków.

Czasem stopy moje okłamują pracę bednarską kafla płaskością troglodyty lub homo cromagnensis. Chodzę tam i nazad [...] pomiędzy arkady strupioszałe moich grzechów.

3. Moje twarze, które zmieniam z każdym zenitem słońca, nie idą na marne. Przechowują się w obszernych stęchłych podziemiach o filarach podtoczonych robactwem, barwnymi bujnemi karlicami boliwijskich okrętów i fioletową poświatą szpar. Nadziane na haki pokryte krwawą rdzą, w miejscach czoła, gdzie pewnej nocy wświdruję gnuśny ładunek brauningu (dzierżonego mocno w prawej łapie). Pomiedzy siwemi brodami wyrastającymi każdej lunatycznej pełni tułają się i wyją białe szakale.

4. Ogłosiłem się carem przestrzeni, wrogiem wnętrza czasu.

Posiadłszy radosną wiedzę maski, pałałem cudowną żądzą: uprzestrzenić się! Lecz pewnego razu przeraziła mnie bezdenna szpara, którą ujrzałem tuż za powierzchnią nosa, gdy nań patrzyłem prawym okiem. Przekłeta szpara, przekłete principium individuationis, jak żółty kaftan mnie przeraża, trapi, chłoszcze, skręca, paraliżuje. Skąd wziąć moc, by je przestąpić! Skąd! Odtąd trwałem osłupiały jak niebo, wpatrzony w błąd płomyk świecy, palącej się w lustrze u dołu w lewym kącie.

Źródło: Aleksander Wat, *Ja z jednej strony i ja z drugiej strony mego mopsożelaznego piecyka (fragment)*, Poezje.

Polecenie 2

Zorganizujcie w klasie konkurs na tekst surrealistyczny. Każdy tworzy własny tekst długości około połowy strony. Następnie odczytajcie je na głos. Który jest najlepszy? Dlaczego? Jak powstają (w waszych głowach) takie utwory? W odpowiedzi na to ostatnie pytanie powołajcie się na poglądy psychoanalityków.

Polecenie 3

Wyjaśnij, w jaki sposób Jung korzysta z dorobku Freuda? W czym się od niego różni?

Polecenie 4

Kim byli kontynuatorzy Freuda i dlaczego założyli własne szkoły psychoanalityczne?

Ilustracja interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z treścią prezentacji. Co to znaczy, że „jesteśmy zamknięci w świecie naszych obrazów psychicznych”? Podaj własny przykład takiej pułapki.

Archetypy i symbole

Stanisław Wyspiański, *Macierzyństwo*, 1904.

Multimedium na podstawie M.P. Markowski, *Psychoanaliza*, [w:] A. Burzyńska, M.P. Markowski, *Teorie literatury XX wieku*, Kraków 2007, s. 59–63.

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

archetyp (gr. *archetypos* – prawzór)

W teorii Junga (od 1919 r.) ukryte wyobrażenie zakorzenione w kolektywnej nieświadomości i rządzące ludzką *psyche*. Archetypy, jako ponadjednostkowe struktury wyobraźni, opierają się racjonalnej analizie. Archetyp, jako obraz pierwotny, należy ściśle odróżnić od obrazu (wizualnego bądź językowego), który jest jego jednostkową reprezentacją. W strukturalistycznej koncepcji Northropa Frye'a archetyp to powracający obraz, który pozwala połączyć ze sobą przynajmniej dwa dzieła literackie, a dzięki temu „zintegrować nasze doświadczenie literackie”¹.

¹N. Frye, *Anatomy of Criticism: Four Essays*, Princeton 1957, s. 99.

symbol (gr. *symbolon*)

W teorii Junga, który idzie tu za tradycją heglowską, „zmysłowo postrzegany wyraz przeżycia wewnętrznego”. Symbol jest nieracjonalny i odsyła do swego mistycznego źródła, określonego przez Junga gnostyckim terminem *pleroma* (= pełnia). Symbol jest „odbiciem pleromy”. Od symbolu Freudowskiego różni się tym, że nie odsyła do wypartej treści, lecz do nieświadomości zbiorowej.

¹C.G. Jung, *O istocie psychiczności. Listy 1906-1961*, wybór, tłum., oprac. R. Reszke, Warszawa 1996, s. 32.

Źródło: M.P. Markowski, *Psychoanaliza*, [w:] A. Burzyńska, M.P. Markowski, *Teorie literatury XX wieku*, Kraków 2007, s. 59–63.

Polecenie 2

Na podstawie podanych powyżej definicji zastanów się, na czym polega podstawowa różnica między symbolem a archetypem.

Ćwiczenie 1

Zastanów się, jaka zachodzi relacja między archetypem a dziełem.

Ćwiczenie 2

Zrekonstruuj sen Junga jako metaforę *psyche*.

Dla nauczyciela

Autor: Ewa Orlewicz

Przedmiot: Filozofia

Temat: Psychologia głębi Carla Gustawa Junga

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

III. Znajomość poglądów filozofów reprezentatywnych dla poszczególnych epok kultury europejskiej.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

III. Wybrane problemy filozofii.

2. Dyscypliny filozofii. Uczeń wymienia następujące dyscypliny filozofii oraz określa przedmioty ich badań:

2) dyscypliny szczegółowe – filozofia człowieka (antropologia filozoficzna), filozofia przyrody, filozofia nauki, filozofia kultury, filozofia religii (wraz z teologią filozoficzną), filozofia piękna i sztuki (estetyka filozoficzna), filozofia polityki;

5. Wybrane spory antropologiczne. Uczeń, definiując odpowiednie terminy i analizując argumenty, rekonstruuje następujące spory:

1) o istotę człowieka (naturalizm lub redukcjonizm biologiczny lub społeczny – antynaturalizm lub antyredukcjonizm, np. personalizm);

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe.

Cele lekcji (językiem ucznia):

- Poznasz psychologię głębi Carla Gustawa Junga.
- Wyjaśnisz pojęcie archetypu i teorię nieświadomości zbiorowej.
- Porównasz koncepcje nieświadomości stworzone przez Freuda i Junga.

Cele operacyjne. Uczeń:

- pozna psychologię głębi Carla Gustawa Junga;
- wyjaśni pojęcie archetypu i teorię nieświadomości zbiorowej;

- porówna koncepcje nieświadomości stworzone przez Freuda i Junga.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- rozmowa kierowana;
- praca z multimedium;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu;
- arkusze papieru, flamastry.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów, żeby zebrali informacje na temat tego, czym są archetypy.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel loguje się na platformę i wyświetla na tablicy stronę tytułową e-materiału. Przedstawia uczniom temat lekcji oraz jej cele, a następnie wspólnie z nimi określa kryteria sukcesu.
2. Nauczyciel sprawdza wykonanie pracy domowej: prosi wybrane osoby, że odczytały informacje na temat archetypów.

Faza realizacyjna:

1. **Praca z tekstem.** Nauczyciel prosi uczniów, żeby po cichu przeczytali tekst zamieszczony w zakładce „Przeczytaj”.

2. **Mapa myśli.** Prowadzący zapowiada, że uczniowie będą teraz pracować w grupach. Dzieli klasę na 5 zespołów. Każdy z nich ma za zadanie przygotować mapę myśli dotyczącą Carla Gustawa Junga. Po wykonaniu zadania grupy prezentują wyniki swojej pracy na forum klasy.
3. **Praca z multimedium.** Nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej materiał z sekcji „Film edukacyjny”. Odczytanie polecenia do multimedium: *Zapoznaj się z aktorską interpretacją tekstu Aleksandra Wata. Zidentyfikuj elementy odwołujące się do czynności umysłowych, których może dotyczyć psychoanaliza.* Wspólna praca całego zespołu klasowego nad odpowiedziami.
4. Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne z sekcji „Ilustracja interaktywna”. Wyniki pracy omawiane są na forum i komentowane przez nauczyciela.

Faza podsumowująca:

1. Na koniec zajęć nauczyciel raz jeszcze wyświetla na tablicy interaktywnej lub przy użyciu rzutnika temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. W kontekście wyświetlonych treści prosi uczniów o rozwinięcie zdania: Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się...

Praca domowa:

1. Stwórz krzyżówkę podsumowującą zajęcia i zawierającą minimum dziesięć haseł.

Materiały pomocnicze:

- Dudek Z.W., *Podstawy psychologii Junga: od psychologii głębi do psychologii integralnej*, Warszawa 2006.
- *Słownik-przewodnik filozoficzny. Osoby, problemy, terminy*, oprac. zbiorowe, Lublin 2012.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Film edukacyjny” do podsumowania lekcji.